

Izlaganje recenzentice Snežane Ilić na predstavljanju knjige pjesama Mirka Kopunovića „Nad raspuklinom ćutnje“ u izdanju Hrvatskog akademskog društva, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici, 22. srpnja 2010. godine.

.... Raduje me što ćemo govoriti o poeziji uopšte, zatim što ćemo govoriti o Mirkovoj poeziji i na posljednjem, ali ne najmanje značajnom mestu, zato što ćemo govoriti o lirici pisanoj na hrvatskom jeziku, a u Vojvodini. Zašto navodim i ovaj poslednji, treći razlog? Zato što mi se čini da upravo poezija Mirka Kopunovića, pre svega, pa zatim Tome Žigmanova, Voje Sekelja itd. daje stvaralaštvu vojvođanskih Hrvata diskretni šarm moderniteta, da je poezija na hrvatskom u Vojvodini ta vrsta književnog izraza koja je u najvećoj meri uhvatila priključak, vezu sa savremenim tokovima književnosti uopšte. Jednostavno rečeno, poezija je najmoderniji deo književnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata.

Zašto je poezija važna, zašto je važno pročitati i uživati u stihovima Mirkovim? Slično filozofiji, ali opet na potpuno drugi način, intuitivno, poezija, mislim tu i na Mirkovu poeziju, progovara o ljudskoj egzistenciji, ona veliča život, čak i onda kada progovara o najvećoj teskobi, žaljenju, bolu, gubitku ili o životnom porazu. Ona zorno prikazuje ne samo našu suštinsku, ljudsku povezanost, već i povezanost sveta živih i mrtvih, ili govoreći u jednoj drugoj vrsti diskursa, poezija ukazuje na povezanost svih kultura i epoha. Nisu uzalud moji Nemci govorili još pre 250 godina kako je poezija maternji jezik čovečanstva. Taj jezik razumeju svi, a samo ga retki govore. Jedan od govornika tog jezika jeste i Mirko. Ako je ovo previše uopšten, nedovoljno ubedljiv argument za čitanje poezije, dodaću i sledeće, nešto životnije: čitajući poeziju, čitajući Mirkove pesme, čovek razvija smisao za lepo i tako se otvara prema svakoj vrsti lepote i užitka: užitka u prirodi, u muzici, u ljudskom kontaktu, pa zašto da ne, i užitku u vinu sa Pelješca. A onaj ko zna da uživa u svemu oko sebe, pronašao je eliksir večne mladosti. I sad budimo iskreni: ima li nekoga ovde večeras ko ne čezne za večnom mladošću? I tako smo ipak došli do malkice ubedljivijeg razloga da čitamo poeziju, zar ne? I do dovoljno dobrog razloga da uzmemo u ruke zbirku *Nad raspuklinom ćutnje!*

I evo došli smo do raspukline u Mirkovom biću iz koje je nikla i najnovija zbirka pesama, dolazimo do njegove lirike pisane u zreloj dobi. Kako objasniti kada neko počne da piše u svojim 50-tim? Vrlo jednostavno! Kao izraz duboke potrebe Mirkove da sa nekim podeli snažno osećanje i neporecivo jedinstveno iskustvo, da začara bar na trenutak i sebe i svet, neutešen u svim životnim raščaravanjima. I to je ono što me raduje, što me kao čoveka raduje: Mirko je u 50 i nekoj osetio slast započinjanja! Život ne prestaje u 50 i nekoj! Ne! Život u svojoj bujnosti i obilju ima i boju, i miris, i sokove, sve dok je čovek živ. Ali, Mirkova poezija ne bi bila to što jeste, da njen i naš pisac uz dublje pronicanje u suštinu stvari, uz tu sposobnost koja je verna pratilja zrelog doba, nije sačuvao i svojevrstu nevinost, osobinu retku kod ljudi, a potrebnu kod pesnika. Nevinost je privilegija pesnika, i to dobrih pesnika. Zato se i kaže ono čuveno: pesnici su čuđenje u svetu. Jer iz te nevinosti i čistote i proishodi čuđenje nad svim oko nas i u nama.

Pokušavajući da odgonetnem specifičnosti Mirkove poezije, izvela sam jedno mini istraživanje i ispitala sam frekventnost reči u ove 44 pesme. Najveće iznenađenje predstavljalo je visoka učestalost jedne neobične reči za ovdašnji predeo, za iskustvo panonskog čoveka, a to je reč *šuma*. No, ubedljivo najfrekventnija reč u zbirci *Nad raspuklinom ćutnje* jeste reč *zemlja*. Iza nje slede reči *nebo*, *noć* i *svjetlost*. Dakle, arhetipski postavljen mizanscen - čovek, moram podvući bački čovek, kreće se unutar čvrstog okvira zemlje ispod sebe, neba nad sobom, u naizmeničnom smenjivanju tmine i svetla. Vrlo jednostavan mizanscen, ali unutar njega vrlo složena emotivnost glavnog aktera, našeg pesnika. Složena, jer je suspregnuta, emocije su prigušene i samo retko vidimo izliv neskriveno snažnog osećanja. Ako je Mirko prototip bačkog čoveka, a ja mislim da jeste, onda je Bunjevac, bački Hrvat, duboko ukorenjen čovek, ukorenjen u plodnu bačku zemlju, zatvoren, samozatajan, a, opet, kao i svaki čovek pod kapom nebeskom, nemiran, jer želi da bude prepoznat i voljen i zapamćen kao jedno jedinstveno, neponovljivo biće. I u toj raspuklini, između crnice i čežnje, nastaju pesme.

Još ću nešto reći o Mirkovoj samozatajnosti. Načelno govoreći svi smo mi tragička bića, bića koja radosno ili fatalistički, zatvorenih ili otvorenih očiju, hrle ka smrti, ali ima neke posebnosti u tragici ovdašnjeg čoveka i toga sam postala svesna čitajući Mirkove pesme. Čitamo u njima kako Mirko čezne za puninom, za mirom, za plesom i radošću i strašću, ali kako doći do svega toga ne otkrivajući se previše, i samom sebi neizrečen i nerazjašnjen do kraja, a kamoli drugome čoveku. Čini se da Mirko, da ovdašnji čovek čezne za izlaskom iz introvertnosti, čezne za potpunom individualizacijom, ali kako doći do nje *zakovan* u zavičajno-kulturološko-istorijsko-psihodinamičke datosti? Na to će odgovor dati život sam, ne ja večeras. Dovoljno je već što je Mirko pisanjem poezije počeo da sriče prvo slovo, slovo D, iz jednog velikog neporecivog DA životu, što je počeo da se prepušta životu. *U beskućju svijeta / glazba / radost raznesena // U zakutku tuge / u čovjeku svakom / krila skrivena*, kaže on u drugoj od dve meni najomiljenije pesme. Uz raširena krila ili bez njih, iz ovakve njegove suspregnutosti i samozatajnosti, ili iz neke nove samosvesti i dorečenosti nastaće nove pesme, sigurna sam...

Snežana Ilić

Dokument preuzet s Portala kulture Hrvata u Vojvodini www.zkvh.org.rs.